

18.10.2022

UKA 2022/74

Pele Broberg, Naleraq

Kalaallit Nunaanni sakkutuunngorusuttunik (sakkutuunngorniartussaataaernermit misilit-sinnerit) katersisarneq ingerlanneqaqqittalernissaa siunertaralugu Naalakkersuisut Rigsmyndighed attaviginissaat pillugu Inatsisartunut aalajangiiffigisassatut siunnersuut.
(Inatsisartunut ilaasortaq Anna Wangenheim, Demokraterne)

Siullermeerinnineq:

Naleqqamiit Inatsisartunut ilaasortaq Anna Wangenheim, Demokraatit, qutsaviginiarparput siunnersuutaanut.

2007-mi saqqummertoq nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii Naalagaaffiit Peqatigiit nalunaarutaat¹ qiviaraanni imatut oqaasertaqarpoq:

”Erseqqissarlugu nunat inoqqaavisa nunaanni nunanilu najugaanni sakkutooqarfiaaernermit (Demilitarisering) peqataaneq eqqissinermut, pissaqarniarnikkut inooqatigiinnikkulu siuarsaanermut ineriartornermullu, nunarsuarmi nunat inuisalu akornanni paaseqatigiinnermut ikinngutigiiyttullu pissuseqarnermut peqataammat,”

(Saqqummersitsisut: Namminersornerullutik Oqartussat)

Naleraq naalakkersuisooqataanermini tunngaviusumik isumaqatigiissummi allaqqasoq² tamanna ataqqisimavaa. Maluginiannngitsuunngilarpulli Inuit Ataqatigiit ataatsimeersuarnermini³ nunap inoqqaavisa pisinnaatitaaffii tapersertarsimasatik qimallugit ima oqariartuutillit:

” Oqaaseq Demilitarisering⁴ qimallugu, eqqissinermik siunnerfeqarnerup qitiutinnissaa siunnersuutigaarput.

¹ https://www.un.org/esa/socdev/unpfii/documents/DRIPS_greenlandic.pdf

² <https://ia.gl/2021/04/16/suleqatigiinnissamut-isumaqatigiissut/>

³ <https://ia.gl/wp-content/uploads/2022/06/1-INIT-ATAQATIGIIT-ATAATSIMEERSUARNERAT-NUUK-2021-SL-MB.pdf>

⁴ UNDRIP malillugu oqaasertaliussaq sakkutooqarfiaaernermit

Nunarsuarmioqataanitsinni ilisimaaraarput nunat pissaanilissuit akornanni nunarput pingaarutilimmik inissisimammat. Arktisk kommando nunatsinniippoq. Nunanulli allanut takutittariaqarsoraarput eqqissinermik kissaateqaratta, taamaammat danskit nunatsinniinnissaat toqqissisimanartillugu pingaartippaarput (NATO).”

Naleqqami isummanik assingiingitsunik inissaqartitsivugut. Qungujullutalu immitsinnut kiinner-sinnaanissarput pingaartillugu.

Pingaartippaarpulli oqallinnerit oqarluartaarutaannaanginnissaat peqataaffiginissaat, taamaammallu siunissamut ungasinnerusumut isigaluta takorluugaqarneq pingaartissimavarput.

Naleraq siunnersuuteqarpoq issittumi nakkutilliisuliornissarput, danskit suleqatigalugit. Periarfissat arlallit maannamut taakkartorneqareerput, soorlu ullumikkut eqqartugarput.

Sakkutuujusussaatitaanerulli UNDRIP-imik innarliinera eqqaassanngikkaanni, ajornartorsiutip qiterisaa tassaavoq, inuusuttagut danskit sakkutuuviniut ilaatiliinnarneqassammata, ilisimasaallu ilikkagaallu nunatsinnut annerusumik iluaqutissaqassanatik.

Issittumi nakkutilliisoqarnissaq kalaallinik inuttalersukkamik danskit sakkutuuisa nammineq ujartornikuuvaat. Naleqqamiillu assersuutitut Islandimi ”Coast Guard” atortarlugu⁵.

Erseqqarissaasutigineqassaaq Island NATO-mut ilaasortaammat⁶ sakkutooqaratik, pilersaaruteqaratillu sakkutuunngorsaanissaminnut.

Ullumikkut aalisarnermut nakkutilliineq, imartatsinnik nakkutilliineq annaassiniarneq allarpasuillu Arktisk Kommando suliaasaanniipput. Suliassat tamavimmik sakkutuujunngitsunik ”Coast Guard”-imik kivinnekarsinnaasut.

Allatut taallugu. Inuusuttagut danskit sakkutuuiunut nassiussuinnarnagit periarfissaqaraluarpuqut timmisartortartutut, aqumiutut, mekanikeritut, qimussertussatut (Sirius) ilinniarfinnik atorfinnillu pilersitsissalluta. Ullorlu nallerpat Naalangaaffinngornissatsinnut piareersimassalluta nunatsinni nakkutilliineq annaassiniarnerlu tamakkiisumik kivissinnaallugu.

Takorluulaarsiuk meeqqat atuarfianni naammassisoq, angerlarsimaffini qimallugu piorsarsimassut-sikkut nukittorsariartorusuttoq.

⁵ <https://www.lhg.is/english/>

⁶ https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52044.htm

Ullumikkut nunatsinni suliffiit sakkutuut atorfigisaat 130 missaaniittut paarlanneqarsimasut 500-inik "Coast Guard"-imi sulisunik. Tassani upalungaarsimanermut ilinniartitaaneq aqqusaarlugu, immaqa "nakkutilliisuususaatitaaneq" atorlugu, atorfinissinnaanngornissaq qatserisartutut, politiitut, qulimiguulimmi annaassiniartartutut, angallammi annaassiniartussatut.

Piumagunilu ilinniaqqissinnaalluni angallammi aqumiutut, inuttatut, qulimiguulimmi timmisartortartutut, suluusalimmi timmisartortartutut, mekanikeritut allarpassuillu. Nunarput qimannagu oqaatsivut tuluttullu aallaavigalugit. Soorlu ullumikkut sakkutuut ulluinnarsiutigereeraat.

Taamatut takorluugaqarsinnaagussi, taava aamma takorloorsinnaavarsi UNDRIP malillugu sulinissaq, danskit sakkutooqarfiaanissaq.

Taamatut takorluugaqarsinnaagussi, taava aamma Naleqqap takorluugaa takusimassavarsi.

Naleqqamiit tupigusuutiginnitsoorsinnaanngilarput partiit allat kalaallit qallunaatut oqaaseqartuinnaat periarfissikkumagamikkit. Uagutsinnut aallaaviginata, siunnerfeqaratik politikkererat.

Tupinnarnerpaavorli maanna Naalakkersuisut USA-lu atsioqatigiinnikuunerata kingorna, nunatta USA-p illersornissaanut pingaaruteqarluinnarnera naqissusereernikuullugu Inuit Ataqatigiit oqariartuuteqarsinnaammata USA suleqatiginissaa tunuarsimaffigineqarnissaa.

Naqissusertigu qallunaat 1951-imi USA-lu isumaqatigiissusiormata, nunatta illersornissaa pillugu⁷.

Taamaammat ullumikkut qallunaat sakkutuuisa suliaat innuttaasutta kivissinnaareerpaat, taava sooq akunnermiliuttulerluta ingerlarsorjuussaagut?

Tunngaviatigut Naleqqamiit qallunaanngorsaarusunneq sakkutuunngorsaaneq aqqutigalugu takusinnaavarput. Naleqqamiilli Inuit nunartik nakkutigisinnaagaat upperivarput, taamaammat sakkutuujususaatitaaneq qallunaanut atuutsinnissaa nunatsinni ajornartorsiutiginaq. Pilersitsisali uagut nunatsinnik nakkutilliisussanik, upalungaarsimasussanik.

⁷ <https://www.ft.dk/samling/20141/almdel/GRU/spm/25/svar/1178587/1430545.pdf>